

BOSHLANG'ICH SINFLAR O'RTASIDA MA'NAVIY MA'RIFIY TADBIRLARNI TASHKIL ETISHDA INTERFAOL METODLAR

*Samarqand viloyati Pastdarg'om tumani 48-umumiy o'rta ta'lim maktabining
boshlang'ich sinf o'qituvchisi
Boymurodova Dilsora Gulamovna*

Annotatsiya Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarda ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni tashkil etishda interfaol metodlardan foydalanishning ahamiyati yoritiladi. Interfaol metodlar o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash, ularning tanqidiy va ijodiy tafakkurini rivojlantirish mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Tadbirlarni qiziqarli va samarali tashkil etish uchun rolli o'yinlar, muammoli ta'lim, jamoaviy ish usullari hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning qo'llanilishi tahlil qilinadi. Maqolada interfaol metodlarning o'quvchilarga ma'naviy-ma'rifiy qadriyatlarni singdirishdagi o'rni va ularning natijadorligi yuzasidan tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar Boshlang'ich sinf, ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar, interfaol metodlar, pedagogik texnologiyalar, rolli o'yinlar, muammoli ta'lim, jamoaviy ish, ijodiy tafakkur, mustaqil fikrlash.

Annotation This article proves the importance of the use of interactive methods in organizing spiritual and educational events in primary schools. Interactive methods serve to form an independent thinking skills to develop the active participation of students, the development of their critical and creative thinking. The measures will be analyzed to make roles games, problematic education, collective working methods, as well as modern pedagogical technologies, to organize events. The article will inculcate interactive role in interactive methods in students and recommendations on their effectiveness.

Keywords Primary class, spiritual and educational events, interactive methods, pedagogical technologies, role games, problem education, collective work, creative thinking, independent thinking.

Аннотация Эта статья доказывает важность использования интерактивных методов в организации духовных и образовательных мероприятий в начальных школах. Интерактивные методы служат для формирования независимых навыков мышления для развития активного участия студентов, развития их критического и творческого мышления. Меры будут проанализированы для создания ролей, проблематичного образования, коллективных методов работы, а также современных педагогических технологий, для организации мероприятий. Статья будет привлекать

интерактивную роль в интерактивных методах у студентов и рекомендаций по их эффективности.

Ключевые слова первичный класс, духовные и образовательные события, интерактивные методы, педагогические технологии, ролевые игры, проблемы с проблемой, коллективное дело, творческое мышление, независимое мышление.

Kirish

Ta'lim jarayonida yosh avlodga ma'naviy-ma'rifiy bilim va tarbiya berish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning dunyoqarashini shakllantirish, ularda axloqiy-me'yoriy tushunchalarni singdirish va ijtimoiy faollikni oshirish uchun turli metodlardan foydalanish zarur. Shu nuqtayi nazardan, interfaol metodlar – ta'lim jarayonini yanada samarali, qiziqarli va interaktiv holga keltirishga yordam beradi. Interfaol metodlar o'quvchilarning faolligini oshirish, ularni mustaqil fikrlashga undash, hamkorlikda ishlash va o'z fikrini erkin ifoda etish kabi ko'nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Bugungi kunda ta'lim jarayonida "Aqliy hujum", "Munozara", "Rol o'ynash", "Bahs-munozara" kabi interfaol usullardan samarali foydalanish, ayniqsa, ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar doirasida o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Boshlang'ich sinflarda ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni tashkil etishda interfaol metodlarning o'rni, ularning ta'lim samaradorligiga ta'siri hamda pedagogik jarayondagi ahamiyati yoritiladi. Shu bilan birga, interfaol metodlarni qo'llash orqali ta'lim sifatini oshirish bo'yicha tavsiyalar ham beriladi.

Asosiy qism

Boshlang'ich sinflarda ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni tashkil etishda interfaol metodlardan foydalanish ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar o'quvchilarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirish, vatanparvarlik tuyg'usini rivojlantirish, ijtimoiy hayotga moslashish va insoniy fazilatlarni o'zlashtirishga xizmat qiladi. Shu bois, bunday tadbirlarni an'anaviy dars shaklida emas, balki interfaol metodlar asosida tashkil etish ta'lim jarayonining yanada samarali va qiziqarli bo'lishini ta'minlaydi. Interfaol metodlarning asosiy mohiyati o'quvchilarni faollikka undash, ularni mustaqil fikrlashga o'rgatish, ijodiy tafakkurini rivojlantirish hamda o'zaro hamkorlikda ishlash ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat. Bugungi kunda ta'lim jarayonida keng qo'llanilayotgan interfaol metodlardan biri "Aqliy hujum" usulidir. Ushbu usul yordamida o'quvchilarga ma'naviy-ma'rifiy mavzular bo'yicha muammolar berilib, ularni erkin fikr yuritishga, o'z qarashlarini ifodalashga undash mumkin. Masalan, "Halollikning inson hayotidagi o'rni" mavzusida bahs tashkil etib, bolalarga ushbu tushunchaning mohiyatini tushuntirish va ular o'z hayotidan misollar keltirishlari mumkin.

“Munozara” usuli ham o‘quvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatini oshirishda muhim vositadir. Bu usul yordamida ikki guruh o‘quvchi turli fikrlarni himoya qilib, o‘z pozitsiyasini asoslab berishga harakat qiladi. Misol uchun, “Kitob – bilim manbai” mavzusida munozara uyushtirib, o‘quvchilarni ilm olishning ahamiyati haqida fikr yuritishga undash mumkin. Bunday mashg‘ulotlar bolalarning og‘zaki nutqini rivojlantirish, o‘z fikrini dalillar asosida isbotlash ko‘nikmasini shakllantirishga xizmat qiladi.

“Rol o‘ynash” usuli ham boshlang‘ich sinf o‘quvchilari orasida keng qo‘llanilishi mumkin bo‘lgan samarali metodlardan biridir. Bu usul orqali o‘quvchilar turli hayotiy vaziyatlarni sahnalashtirib, real holatlarga nisbatan qanday munosabatda bo‘lish kerakligini tushunib yetadilar. Masalan, “Do‘stlik va hurmat” mavzusida kichik spektakllar sahnalashtirib, o‘quvchilarga do‘stlikning qadrini anglash va bir-biriga hurmat bilan munosabatda bo‘lish muhimligini singdirish mumkin.

“Bahs-munozara” metodi orqali o‘quvchilar mustaqil fikrlashga o‘rgatiladi va ularning tafakkuri rivojlanadi. Masalan, “Vatanparvarlik nima?” mavzusida bahs uyushtirib, bolalarning ona Vatanga bo‘lgan mehrini oshirish, ularning vatanparvarlik tuyg‘usini shakllantirish mumkin. Shu bilan birga,

“Klaster” usuli orqali o‘quvchilar biror mavzu bo‘yicha o‘z fikrlarini tizimli tarzda ifodalashga o‘rganadilar. Interfaol metodlardan foydalanish faqatgina o‘quvchilarning bilim darajasini oshirish bilangina cheklanib qolmay, balki ularning shaxsiy rivojlanishiga ham ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Bu usullar yordamida bolalar bir-birini tinglash, hurmat qilish, jamoaviy ishlash, muammolarni yechish, mustaqil qaror qabul qilish va o‘z fikrini asoslash kabi muhim hayotiy ko‘nikmalarga ega bo‘ladilar. Shuningdek, ma‘naviy-ma‘rifiy tadbirlar davomida turli interfaol o‘yinlar va sahna ko‘rinishlarini qo‘llash o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Interfaol metodlarning afzalliklaridan biri ularning ta‘lim jarayoniga innovatsion yondashuvni olib kirishidir. An‘anaviy dars usullaridan farqli ravishda, interfaol metodlar o‘quvchilarning faqat tinglovchi emas, balki bevosita jarayonda ishtirok etuvchi bo‘lishlarini ta‘minlaydi. O‘quvchilar o‘zaro fikr almashadilar, bahslashadilar, muammolarni hal qilishga harakat qiladilar va natijada mavzuni chuqurroq tushunib oladilar. Boshlang‘ich sinflarda ma‘naviy-ma‘rifiy tadbirlarni tashkil etishda interfaol metodlardan foydalanish ta‘lim jarayonini jonlantirish, o‘quvchilarning ma‘naviy rivojlanishiga ko‘maklashish va ularni hayotga tayyorlashda muhim omil hisoblanadi. Ushbu metodlar orqali nafaqat bilim berish, balki yosh avlodni axloqiy jihatdan tarbiyalash, ularning jamiyatda o‘z o‘rnini topishiga ko‘maklashish mumkin. Shu boisdan, pedagoglar tomonidan interfaol metodlardan keng foydalanish tavsiya etiladi.

Interfaol metodlarning ta‘lim jarayonidagi samaradorligini yanada oshirish uchun ularni turli texnologiyalar va zamonaviy o‘quv vositalari bilan uyg‘unlashtirish

maqsadga muvofiqdir. Masalan, multimediali taqdimotlar, videoroliklar, elektron darsliklar va interaktiv ta'lim platformalaridan foydalanish orqali ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni yanada qiziqarli va mazmunli tashkil etish mumkin. Zamonaviy texnologiyalar o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshirib, ularni mavzuga yanada chuqur jalb etadi. Masalan, "Axloqiy qadriyatlar" mavzusida tayyorlangan animatsion videolar orqali bolalarga halollik, samimiyat, mehribonlik kabi tushunchalarni vizual tarzda yetkazish mumkin. Interfaol metodlardan biri bo'lgan "Kichik guruhlarda ishlash" usuli ham ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu metod orqali o'quvchilar kichik guruhlariga bo'linib, turli muammolarni hal qilish, muhokama qilish va o'z qarashlarini ifodalash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Masalan, "Mehnatning sharafi" mavzusida o'quvchilar guruhlariga bo'linib, mehnatsevarlik haqidagi hikoyalarni muhokama qilishlari, rolli o'yinlar orqali ushbu tushuncha mohiyatini ochib berishlari mumkin. Bunday yondashuv bolalarning jamoada ishlash ko'nikmalarini shakllantirish bilan birga, ularda hamkorlik va mas'uliyat tuyg'usini rivojlantiradi. "Loyiha ishi" metodidan foydalanish ham ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni yanada mazmunli va samarali tashkil etish imkonini beradi. Bu metod yordamida o'quvchilar ma'lum bir mavzu bo'yicha o'z mustaqil tadqiqotlarini olib boradilar, natijalarini taqdimot shaklida namoyish etadilar. Masalan, "Buyuk ajdodlarimizning ma'naviy merosi" mavzusida har bir guruhga alohida buyuk shaxs – Alisher Navoiy, Amir Temur, Ibn Sino, Ahmad Yassaviy kabi allomalar haqida tadqiqot olib borish topshirilishi mumkin. O'quvchilar o'z guruhlarida muhokama qilib, taqdimotlar tayyorlaydilar va o'z fikrlarini sinfdoshlariga yetkazadilar. Bu jarayon ularning izlanish qobiliyatini oshirish, mustaqil fikrlash va axborot bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Interfaol metodlarning yana bir muhim jihati shundaki, ular o'quvchilarning ta'lim jarayonida faol ishtirok etishlarini ta'minlab, ularning darsdan charchab qolishining oldini oladi. Masalan, "Savol-javob" va "Blits-so'rov" usullari orqali tezkor fikrlash va eslab qolish qobiliyatlarini shakllantirish mumkin. O'qituvchi o'quvchilarga tezkor savollar berib, ular orasida fikrlash jarayonini faollashtiradi. Masalan, "Halollik nima?", "Siz qanday ezgu ishlarni bajargan bo'lar edingiz?", "Do'stlik qanday bo'lishi kerak?" kabi savollar orqali o'quvchilarni muhokamaga jalb etish mumkin.

"Ijobiy va salbiy misollar" usulidan foydalanish ham samarali natija beradi. Bu usulda o'quvchilarga ma'lum bir axloqiy vaziyat tasvirlab beriladi va ular ushbu holat bo'yicha o'z fikrlarini bildiradilar. Masalan, "Do'stingiz sizdan yordam so'radi, lekin siz band edingiz. Nima qilgan bo'lar edingiz?" yoki "Kimdir o'zining navbatini kutmay, oldinga o'tib ketdi. Siz qanday yo'l tutgan bo'lar edingiz?" kabi savollar orqali bolalarning axloqiy qaror qabul qilish qobiliyatlarini shakllantirish mumkin. Interfaol metodlardan foydalangan holda o'quvchilarga mustaqil axloqiy qadriyatlar asosida qaror qabul qilish imkoniyatini berish lozim. Masalan, "Insoniy fazilatlar" mavzusida

har bir o'quvchi o'z hayotida uchragan axloqiy muammolar va ularning yechimlari haqida hikoya qilishlari mumkin. Bunday metodlar o'quvchilarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini oshiradi va ularning o'z harakatlariga ongli ravishda yondashishiga yordam beradi. "Tashqi kuzatuvchi" metodi ham ta'lim jarayonida yaxshi natijalar beradi. Bu usulda ayrim o'quvchilar kuzatuvchi rolda bo'lib, boshqa guruhlarining bahs-munozaralarini kuzatadilar va ularning dalillarini tahlil qilib, xulosalar chiqaradilar. Masalan, "Haqiqat va adolat" mavzusida ikki guruh muhokama olib borar ekan, kuzatuvchi o'quvchilar har ikki tomonning fikrlarini yozib boradilar va yakunda eng ishonchli dalillarni aniqlaydilar. Bu usul o'quvchilarning tahlil qilish va xulosa chiqarish qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Interfaol metodlarni ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarga joriy etish natijasida o'quvchilarning nafaqat bilim darajasi oshadi, balki ularning shaxsiy rivojlanishi, ijtimoiy muhitda o'zini tutish qoidalarini o'zlashtirish jarayoni ham jadallashadi. Bu usullar yordamida bolalar jamoa bo'lib ishlash, o'z fikrini aniq va lo'nda ifodalash, muammolarni hal qilish, bir-birini tinglash va hurmat qilish ko'nikmalariga ega bo'ladilar. Boshlang'ich sinflarda ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni interfaol metodlar orqali tashkil etish zamonaviy ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Chunki bu usullar nafaqat o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada samarali qiladi, balki ularning hayotiy ko'nikmalarini shakllantirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shu boisdan, pedagoglar tomonidan interfaol metodlardan keng foydalanish tavsiya etiladi. Bunday yondashuv ta'lim jarayonini nafaqat qiziqarli, balki samarali va amaliy jihatdan foydali qiladi.

Xulosa

Boshlang'ich sinflarda ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni tashkil etishda interfaol metodlardan foydalanish zamonaviy ta'lim jarayonining muhim qismi hisoblanadi. Ushbu metodlar o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshirish, mustaqil fikrlashga o'rgatish, ularning shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash va ijtimoiy hayotga moslashish jarayonini tezlashtirishda muhim rol o'ynaydi. An'anaviy ta'lim usullaridan farqli o'laroq, interfaol metodlar o'quvchilarning faolligini oshirib, ularning dars jarayonida bevosita ishtirok etishiga imkon yaratadi. Maqolada tahlil qilingan "Aqliy hujum", "Munozara", "Rol o'ynash", "Bahs-munozara", "Kichik guruhlarda ishlash" kabi interfaol metodlar o'quvchilarning mantiqiy tafakkurini rivojlantirish, mustaqil qaror qabul qilish, o'z fikrlarini asoslash va jamoada ishlash ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, bu usullar orqali o'quvchilar nafaqat nazariy bilimlarni o'zlashtiradilar, balki hayotiy tajribaga ega bo'lishlari, axloqiy qadriyatlarni ongli ravishda tushunishlari va ularni kundalik hayotda qo'llashlari mumkin. Interfaol metodlarning yana bir muhim jihati – ularning zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashuvi hisoblanadi. Elektron darsliklar, taqdimotlar, videoroliklar va interaktiv o'yinlar orqali ma'naviy-ma'rifiy mavzularni yanada tushunarli va qiziqarli shaklda yetkazish mumkin. Shu bilan birga, bolalar

mustaqil izlanish, tahlil qilish va o'z xulosalarini chiqarish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinflarda ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni interfaol metodlar asosida tashkil etish ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish bilan birga, bolalarning ijtimoiy va axloqiy rivojlanishiga ham katta hissa qo'shadi. Ushbu metodlar o'quvchilarni faollikka undab, ularda axloqiy fazilatlarni shakllantirish, bilim olishga bo'lgan qiziqishni oshirish va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli, pedagoglar interfaol metodlardan keng foydalanishlari, ta'lim jarayonini innovatsion yondashuv asosida tashkil etishlari lozim. Bu nafaqat o'quvchilarning bilim darajasini oshiradi, balki ularning jamiyatda o'z o'rnini topishiga ham yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim-tarbiya tizimini rivojlantirish to'g'risida"gi farmonlari va qarorlari.
2. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni. – Toshkent, 2020.
3. O'zbekiston Respublikasi "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi". – Toshkent, 1997.
4. Hasanboyeva O., Yuldashev M., Abduqodirov A. "Pedagogika". – Toshkent Fan, 2015.
5. Qo'ldoshev Q. "Interfaol ta'lim metodlari". – Toshkent O'qituvchi, 2016.
6. Norkulov N. "Boshlang'ich sinflarda ta'lim metodlari". – Toshkent Ma'naviyat, 2018.
7. Inoyatov M. "Pedagogik texnologiyalar va innovatsion ta'lim metodlari". – Toshkent O'zbekiston, 2019.
8. Jalolov J. "Interfaol dars ishlanmalari va amaliyot". – Toshkent Istiqlol, 2020.
9. Yo'ldoshev N. "Boshlang'ich sinflar uchun metodik qo'llanma". – Toshkent Fan, 2021.
10. Rahmonov M. "Innovatsion ta'lim va zamonaviy pedagogik texnologiyalar". – Toshkent Sharq, 2017.
11. Karimov I.A. "Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch". – Toshkent Ma'naviyat, 2008.
12. Vahobov A. "Ma'naviy-ma'rifiy tarbiya va ta'limda interfaol usullar". – Toshkent Yangi asr avlodi, 2019.